

До Председателя на Научното жури
по „Медицина на бедствените ситуации и морска медицина“,
МУ-Варна

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Веселин Асенов Иванов, д.м.,
Тракийски университет, Стара Загора

Назначен със заповед на Ректора на МУ Варна № Р- 109-263/25.05.2018 г. по обявения конкурс за академичната длъжност „Професор“ по специалност „Медицина на бедствените ситуации“ в Медицински университет - Варна

В обявения в Държавен вестник бр. 36/27.04.18 г. конкурс за заемане на академичната длъжност „Професор“ в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, специалност „Медицина на бедствените ситуации“, във Факултет Обществено здравеопазване, на МУ-Варна, участва един кандидат – доц. д-р Христианна Ангелова Романова, д.м. с документи, съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р. България, Правилника за неговото прилагане и Правилника за развитието на академичния състав в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“- Варна.

Общо представяне.

Доц. д-р Христианна Романова, д.м. завършва през 1979 г. магистърска степен по „Медицина“ във ВМИ – Варна.

От 1980 г. е асистент във ВМИ – Варна.

През 2006 г. става „Доктор“ по специалност „Медицина на бедствените ситуации“.

Професионално развитие.

През 1980 г. доц. Романова заема академичната длъжност Асистент във Висш медицински институт – Варна

През 1985 г. придобива специалност по „Медицина на бедствените ситуации и заема академичната длъжност Ст. Асистент във Висш медицински институт – Варна.

През 1990 г. доц. Романова става главен асистент в Медицински университет – Варна, а през 2006 г. - „Доктор“ по специалност „Медицина на бедствените ситуации.

През юни 2005 г. участва в пет дневен международен курс в Бордо-Франция по проблемите на инвалидите „Vivre sans frontiers, а през март 2006 г. - в 4 дневен

международен курс в Киев – Украйна в помощ на инвалидите „Створимо свят равни възможности“.

През 2008 г. доц. Романова заема академичната длъжност „Доцент“ по специалност „Медицина на бедствените ситуации“.

От 2013 г. и понастоящем е Член на научни журита за придобиване на ОНС „Доктор“, НС „Доктор на науките“ и академични степени „Доцент“ и „Професор“.

През учебната 2013/2014 г. и 2014/2015 г. доц. Романова провежда обучение във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“, Юридически факултет, катедра „Сигурност и безопасност“ с магистри – 15 уч. часа на тема: „Неконвекционални катаклизми и организация на медицинската помощ“.

През периода 17.08.2015 – 21.08.2015 е организатор и лектор на проведено фирмено обучение на тема: „Помощ и взаимопомощ на мястото на инцидента при бедствия и последващи кризи“ в рамките на 20 уч. часа в гр. Ница (Франция).

През учебната 2016/2017 г. доц. Романова е организатор и лектор на проведено обучение с членове на Дружество на инвалидите – Варна, в рамките на 20 уч. часа на тема: „Първа помощ (самопомощ и взаимопомощ) на хората с увреждания при бедствени ситуации“.

През периода 03.2008 – 01.2017 е Ръководител УНС „Медицина на бедствените ситуации“, а от януари 2017 г. до този момент е Ръководител катедра „Медицина на бедствените ситуации и морска медицина“

През периода 26.06.2017 – 27.06.2017 е член на организационния комитет на Четвърти международен семинар по контртероризъм, организатор на който е Медицински университет – Варна и Университетска болница „Св. Марина“ – Варна.

През януари 2017 г. и сега доц. Романова е Национален консултант по Медицина на бедствените ситуации.

От 01.03.2018 доц. Романова е член на Националния съвет по качество на обучение и квалификация в системата на Спешна медицинска помощ.

Доц. Романова е рецензент на статии в научни списания и сборници в сферата на Медицина на бедствените ситуации, Технологични и екологични катастрофи, Спешна помощ при масов травматизъм и др.

Член е на редакционна колегия на сп. Scripta Scientifica Salutis Publicae на Медицински университет – Варна.

Доц. Романова е член на: БЛС, Българското дружество по Медицина на катастрофите, Дружеството по Медицинска география, Съюз на учените в България – клон Варна.

Научните трудове на доц. Романова за периода 2006 г. до 2018 г. са:

2 монографии, 6 учебника, 1 учебно пособие, 47 статии, 39 доклада, участие в 48 научни форума и 3 изследователски проекта и са свързани с основните направления в специалност „Медицина на бедствените ситуации“.

1. Проучвания относно: Медико-биологична характеристика на екокатастрофи, характерни за Варненски черноморски район:

- На база на дългогодишни проучвания от доц. Романова за природно-географските предпоставки и възможни екокатастрофи са разгледани природните фактори, влияещи на екологичните катастрофи.

В монографията „Антропогенен риск от технологични и екологични катастрофи“ са представени особеностите на климатичните и метеорологични фактори и влиянието им върху разпространението на атмосферните замърсители.

Доц. Романова представя, анализира и обобщава много проучвания за технологични катастрофи в света, Р. България и Варненски район.

Монографията е в обем 219 страници. Състои се от 8 части, онагледени с 38 фигури, 14 таблици и 2 снимки. Библиографския списък е със 211 заглавия, от които 80 на кирилица и 131 на латиница.

Дадени са кратки исторически данни за най-големите технологични екокатастрофи в света, Р. България и Варненски район.

Направени са определения, класификации и характеристики за екокатастрофите и техните последици.

Монографията дава ясна представа за повишения риск от технологични катастрофи и негативните последици.

Направени са проучвания за Варненски район и е предоставена информация от проведени анкетни проучвания, доказващи ниска информираност и недостатъчни знания на обучавани медицински кадри, население и хора с увреждания за защита и правилно поведение при бедствия.

Най-интересна и с голяма практическа стойност е 7 част – разработена е Стратегия за защита на населението и запазване на биоразнообразието от екологични катастрофи.

Доц. Романова подчертава ролята на законодателните мерки, космическите методи, преустройствени и организационни мерки и обръща сериозно внимание на обучението и повишаване на информираността и знанията на населението за защита и оказване на помощ и взаимопомощ при бедствени ситуации.

Обогатявайки съвременните знания, монографията ще представлява голям интерес за лекари, студенти по медицина, дентална медицина, медицински сестри и други медицински специалисти, за всички проявяващи интерес към технологичните катастрофи.

Монографията отговаря и надвишава изискванията на „Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет Варна“. Тя се характеризира с изключителна актуалност, задълбочено и вярно анализиране, обобщаване, систематизиране и представяне на съвременни научни знания и информация.

Представеният монографичен труд е изключително добро ръководство с научна значимост и голяма практическа стойност.

- В няколко статии и цитираната монография е направена обширна характеристика на антропогенните фактори (налични производствени количества отровни вещества в Девненски промишлен комплекс и в гр. Варна, опасността от пожари и транспортни катастрофи, радиационна опасност и др.)
- Тези проучвания имат изключително значение за съвременната и ефективна организация на медицинското осигуряване във Варненски район.
- Определен е потенциалния риск за живота и здравето на населението след авария на промишлен обект, съхраняващ и произвеждащ отровни вещества.
- Изяснен е и потенциалния риск за живота и здравето на населението след авария на газ станция.
- Изяснени са причините за разрушаването на озоновия слой и са систематизирани медицинските последици - увеличена честота на кожни ракови образувания, катаракта, увеличаване инфекциозните заболявания, поради промяна в имунната система на човека и други.
- Проучено е замърсяването на водите, което е проблем от глобален мащаб. Основни са проучванията на химическите вещества във водите, които предизвикват промени в редица органи и тъкани.
- Подробно е анализиран рискът от замърсяване водите в Черно море.
- Въз основа на направените проучвания е разработена „Стратегия за защита на населението и запазване на биоразнообразието от екологични катастрофи“.

2. Направени са задълбочени проучвания от доц. Романова на наводненията, свлачищата, земетресенията и др. бедствени ситуации:

- Наводненията-най-честото бедствие. Причини, последици, организационни мерки.
- Свлачищата-най-честата опасност от природни бедствия във Варненски район. Най-голям риск за бедствена ситуация във Варненски район представляват свлачищата, което се потвърждава от 66,2 % от участниците в анкетното проучване.
- Земетресението в Хаити и обучение по Медицина на бедствените ситуации.

3. Организация на защитата на населението при катастрофи е намерила основно място в разработките на доц. Романова.

- Направила е анализ на организационната структура и управление на дейността по защита на населението при бедствия , която е базирана на Закона за защита при бедствия 2006 г. и др. нормативни документи.
- Обсъдена и систематизирана е организацията на медицинските мерки при катастрофи.
- Анализът на данните показва, че при бедствени ситуации пред системата на здравеопазването възникват редица проблеми и трудности.
- В район на катастрофа на медицинските кадри и населението се препоръчват методи за обучение и как да работят и спасяват пострадалите при: необичайни условия,

влошени битови условия, хранене и лична хигиена, проблеми с диагностиката, недостиг на лекарствени средства, хигиенно-епидемиологични проблеми и други.

- Изяснени и систематизирани са факторите, действащи при бедствени ситуации.
- Посочени са начините за преодоляване при бедствени ситуации на несъответствието между потребностите от медицинска помощ и наличните възможности.
- Разработени са организационните принципи на медицинските мероприятия при катастрофи през различните фази на оказване на медицинска помощ.
- Анализът на различни по характер спасителни действия показва, че трябва да се спазват при всички случаи някои основни принципи;
- Актуализирани са мерките при съвременните етапи в организацията на медицинската помощ: първа медицинска (долекарска), първа лекарска и специализирана медицинска.
- Подробно са разработени задачите и дейностите при масови бедствия: медицинска сортировка (триаж) и евакуация, съпоставени със становищата на други автори и опита на французи, белгийци, германци и специалисти от други държави.
- Специално внимание е отделено в учебниците на планиране на медицинското осигуряване – цели, принципи, методика и съдържание, както и управление на медицинското осигуряване - изисквания, задачи и др.

4. Съществен дял в проучванията и учебниците за студенти на доц. Романова представляват – травматичните увреждания, организирането и прилагането на първа медицинска помощ от медицинските кадри и населението в района на инцидента:

- Травматичните увреждания заемат основно място сред уврежданията при бедствия. Специално внимание се отделя на първата медицинска помощ в района на инцидента при масов травматизъм.
- Анализирани са по-подробно травматичните увреждания на опорно-двигателния апарат и травмите по локализация на глава, гръден кош и корем.
- Важно място е отделено на масовите изгаряния, измръзвания и увреждания при наводнения.
- Разработени са мерките по реанимация на дишане и сърдечна дейност на мястото на инцидента за възрастни и деца и др.

5. Важни и изключително полезни са Проучванията на доц. Романова, относно химически аварии и последици, предизвикващи здравни и екологични проблеми:

- Територията на Варненска област според доц. Романова е силно изложена на антропогенно влияние от промишленост и химични вещества. Налице са условия за потенциален риск от отравяния на населението след замърсяване на води и почва с промишлени отпадъци – основно отпадъчни нефтопродукти и незаконно изхвърляне на такива сред природата.

- Проучванията за Варненска област показват като потенциално опасни 17 фирми и дружества, разположени основно в община Варна и Девня.
- При прогнозирана авария с хлор или амоняк в Девня, времето на достигане на ОХЗ (огнище на химическо заразяване) до Варна е 6 ч. и е възможно обгазяване на територии с площ 2-3 км. в западната зона на града, включваща освен промишлените обекти и ЖК „Вл. Варненчик“, „Възраждане“, „Младост“ и летище Варна.
- Най-голям антропогенен риск от масови отравяния на територията на Варна има при аварийни ситуации във фирми, съхраняващи големи количества амоняк (хипермаркети Метро, Кауфланд, Била или СБА), цианови соли, петролни продукти, ацетилен и природен газ.
- Рискът за здравето на населението при авария на газ станция или газопровод, освен от отравяния включва и голяма опасност от травматизъм – изгаряния, счупвания, кръвоизливи и други увреждания и др.

6. Осъществени са редица Проучвания относно радиационните проблеми – прогнози и характеристика на радиационна обстановка:

- Замърсяване с радиоактивни продукти във Варненски Черноморски район е възможно да се получи като резултат от: авария в АЕЦ „Козлодуй“, след авария в АЕЦ „Черна вода“ (Румъния), трансграничен пренос на радиоактивни вещества, превоз на ядрено гориво и др.
- Определен е рискът от основните изотопи след авария в АЕЦ „Козлодуй“, които представляват опасност за населението във Варненска област а йод – 131, цезий – 137, stronций – 90, цезий – 134 и барий – 140.
- Пораженията от радиоактивно замърсяване след авария в АЕЦ „Черна вода“ за цяла североизточна България, включително и за Варненска област са същите, както и при авария в АЕЦ „Козлодуй“, но освен посочените по-горе изотопи се очаква и изхвърляне на тритий под формата на аерозоли.
- Варненска област е извън зоната на строг контрол при авария в АЕЦ „Черна вода“. Отдалечена е от централата около 120 км. и при най-вероятните застрашаващи метеорологични условия (изотермия, посока на вятъра 5 градуса, скорост на вятъра – 5,10 м/сек) се очаква радиоактивния облак да достигне до Варна средно от 2ч. 50 мин. до 6 ч. 10 мин., което ще позволи да се предприемат спасителни организационни мерки.
- Разработени са последици за Черноморския район при вероятни терористични действия с обеднен уран.
- Направено е обобщение, че при обработваемите земеделски земи от Черноморското крайбрежие, които се напояват, процесът на разпространение на обеднен уран се ускорява поради повишен и динамичен воден режим.
- Обедненият уран във вид на различни уранови окиси е химически и радиотоксичен.
- Спрямо продължителността на човешкия живот, уранът е вечен и при замърсяване ще представлява постоянна опасност.

7. Изключително актуални и важни са направените Проучвания относно психологични проблеми (стрес) при бедствени ситуации:

- Проучване относно ниво на стрес и ефекти – соматични и психоемоционални в една социална група.
- Ниво на стрес и ефекти върху някои поведенчески нагласи в една социална група.
- Проучване проявите на стрес при възрастни хора.

8. Направени са интересни и полезни Анкетни проучвания относно оценяване на информираността и подготовката на медицински кадри и населението за бедствени ситуации:

- Проучване информираността и знанията на студенти за екологичните катастрофи.
- Изследване знанията на студенти медици за последиците от антропогенни действия, включително и биологично оръжие.
- Проучване информираността и подготовката на населението от Варненски район за защита при екокатастрофи.
- Роля на фармацевтите при промишлени аварии и химичен тероризъм.
- Информираниост и здравни знания на хора с увреждания за защита при възникване на бедствена ситуация.
- Подготовка на хората с увреждания за бедствени ситуации.

9. Експерименти с опитни животни:

- Направено е проучване относно хематологичните промени при самостоятелно и комбинирано въздействие на 2,4 дихлорофенокси-оцетната киселина (2,4-Д) и иприт.
- Проучени са и промените в активността на някои ензими в серум, мозък и черен дроб на плъхове при самостоятелно и комбинирано въздействие на иприт и 2,4 – дихлорофеноксиоцетна киселина.
- Изследвано е разпределението на Рубидий 86 и Метионин 75 Селениум в органи на плъхове след физическо натоварване и третиране с протеин хидролизат и витамин С.

10. Други интересни проучвания от доц. Романова:

- Намерена е връзка между реакционното време и амплитудните промени на Н-рефлекс при изпълнение на проста двигателна задача при пациенти с тиреотоксикоза.
- Извършен е анализ на успеха на студенти по медицина в МУ-Варна, III курс, чрез тестово изпитване върху сърдечно-съдова система.
- Правото на труд – право на достоен живот, 2012 г., Съвместна разработка на Дружество на инвалидите Варна и експерт от МУ-Варна. (доц. Романова)

За учебно-преподавателската дейност на доц. Романова можем да направим извод от предоставената справка на МУ-Варна, от която се вижда, че има 37 г. и 10 м. преподавателски стаж и стаж по специалността над 38 г.

Учебната ангажираност на доц. Романова е средно по 300 уч. ч. основно лекции и по-малко практически занятия със студенти от различни специалности в МУ-Варна.

За периода 2010-2018 г. **цитиранията** са общо 83 броя. Лично аз съм цитирал през 2015 г. научния и труд „Защита и медицинска помощ при бедствени ситуации, Колор Принт, Варна, 2012“ два пъти, което не е отразено в списъка с цитирания. Предполагам, че доцент Романова не е открила тези цитати.

Доц. Романова е ръководител на 3 докторанти и 3 специализанти.

Професионалните ми контакти с доц. Романова ми позволяват да я характеризирам като много добре подготвен, задълбочен, инициативен и продуктивен научен работник.

Заключение

Дългосрочният научен и практичен опит на кандидата доц. Христианна Романова в специалност „Медицина на бедствените ситуации“, актуалността и значимостта на научното и научно-приложното творчество, научните приноси и дългогодишната учебно-преподавателска дейност, и личните качества са основание да предложа на почитаемото Научно жури да избере доц. д-р Христианна Романова, д.м. за заемане на академичната длъжност „Професор“ по професионално направление 7.1 Медицина и специалност „Медицина на бедствените ситуации“.

08.08.2018 г.

Подпис: